

10-11 klasių mokinių apklausa apie jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybes Vilniaus rajone

Parengė:

Vilniaus rajono pedagoginė psichologinė tarnyba,
Vilniaus rajono savivaldybės jaunimo reikalų taryba

Nemenčinė, 2020

TURINYS

1. Tyrimo objektas.....	3
2. Respondentai.....	3
3. Apklauso rezultatai ir analizė.....	5
4. Išvados.....	22
5. Rekomendacijos.....	24

1. Tyrimo objektas

Vilniaus rajono savivaldybei svarbi jaunų žmonių nuomonė, formuojant jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo politiką, todėl buvo nuspręsta atlikti 10-11 klasių mokinių apklausą. Apklausos anketą sudarė Vilniaus rajono pedagoginė psichologinė tarnyba kartu su Vilniaus rajono savivaldybės jaunimo reikalų taryba. Daugeliu klausimų jaunuoliai galėjo pasirinkti keletą atsakymų. Apklausą skirta sužinoti subjektyvią apklaustų jaunuolių nuomonę keliose srityse:

1. Demografinė – respondentų klasė, lytis, gyvenamoji vieta.
2. Respondentų nuomonė apie jaunimo užimtumą.
3. Respondentų nuomonė apie mokymosi, profesinius ir įsidarbinimo planus baigus mokyklą.
4. Respondentų nuomonė apie nuosavo verslo kūrimo galimybes Vilniaus rajone.
5. Respondentų nuomonė apie Vilniaus rajono privalumus įsidarbinant arba kuriant verslą.
6. Respondentų nuomonė apie pagalbos, paramos jaunimui verslumo skatinimo srityje poreikį.
7. Respondentų nuomonė apie išorinius ir vidinius veiksnius, darančius poveikį jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybėms.
8. Respondentų pasiūlymai, kaip pagerinti jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybes Vilniaus rajone.

Tyrimo vykdytojai: Vilniaus rajono pedagoginės psichologinės tarnybos psichologai.

2. Respondentai

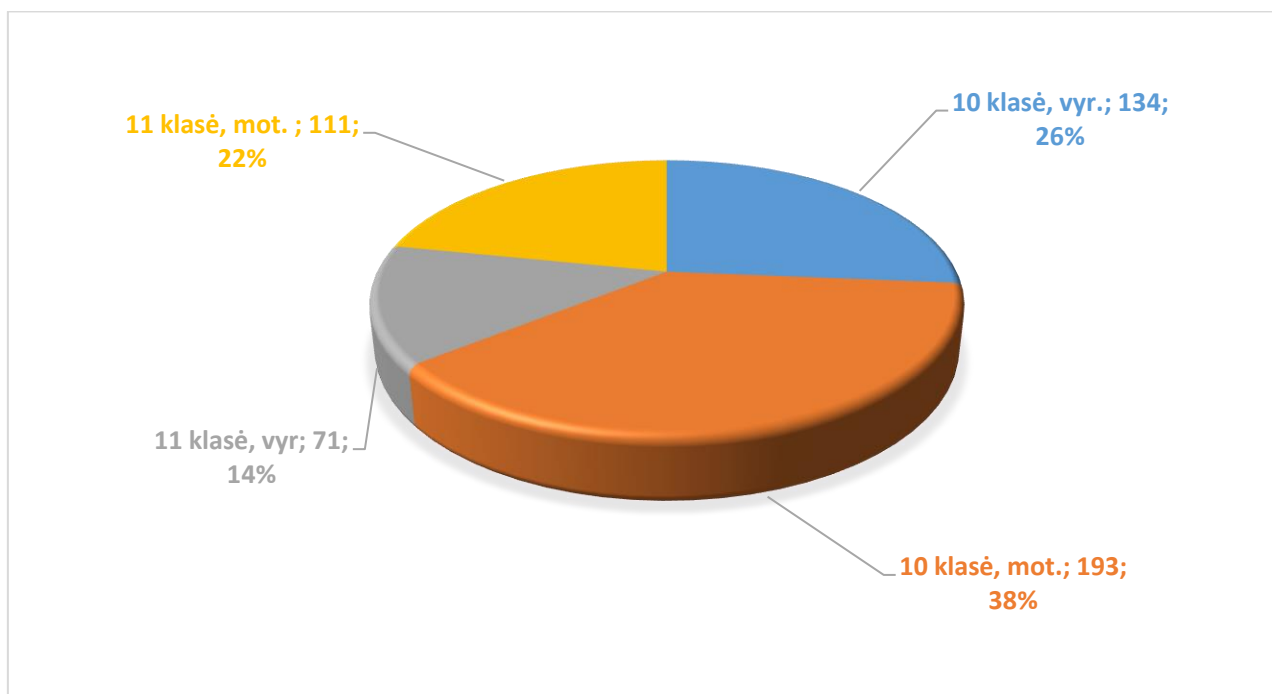
Respondentai: 10-11 klasių 509 mokiniai, besimokantys Vilniaus rajono ugdymo įstaigose. Tai sudaro apie 50 proc. visų Vilniaus r. besimokančių 10-11 klasių mokinių.

1 lentelėje pateiktas respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą. 95,6 proc. respondentų yra Vilniaus rajono gyventojai, 4,4 proc. – kitų rajonų gyventojai. Daugiausiai atsakymų pateikė mokiniai, gyvenantys Nemenčinės ir Nemenčinės miesto, Pagirių, Rudaminos, Nemėžio, Kalvelių, Juodšilių, Rukainių, Marijampolio, Paberžės, Maišiagalos, Avižienių seniūnijose. Šiose seniūnijose gyvena daugiausiai Vilniaus rajono gyventojų. Tikėtina, kad anketos rezultatai atspindi didesnėse Vilniaus rajono gyvenvietėse gyvenančių 10-11 klasių mokinių nuomonę jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo klausimais.

1 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą.

Seniūnija	Respondentų skaičius	Respondentai (proc.)	Seniūnija	Respondentų skaičius	Respondentai (proc.)
Atsakymai iš Vilniaus r. seniūnijų:					
Avižienių	22	4,3	Nemenčinės	41	8,1
Bezdonių	13	2,6	Nemenčinės miesto	15	2,9
Buivydžių	13	2,6	Nemėžio	39	7,6
Dūkštų	6	1,2	Paberžės	26	5,1
Juodšilių	30	5,8	Pagirių	58	11,4
Kalvelių	33	6,5	Riešės	9	1,8
Lavoriškių	17	3,3	Rudaminos	41	8,1
Maišiagalos	24	4,5	Rukainių	28	5,5
Marijampolio	26	5,1	Sudervės	12	2,4
Medininkų	11	2,2	Sužionių	3	0,6
Mickūnų	14	2,8	Šatrininkų	5	1
			Zujūnų	1	0,2
Atsakymai iš kitų rajonų seniūnijų:					
Molėtų r.	1	0,2	Švenčionių r.	4	0,8
Šalčininkų r.	3	0,6	Vilniaus m.	9	1,8
Širvintų r.	4	0,8	Nežinau	1	0,2

Respondentų pasiskirstymas pagal lytį ir klasę pateiktas 1 paveikslėlyje.

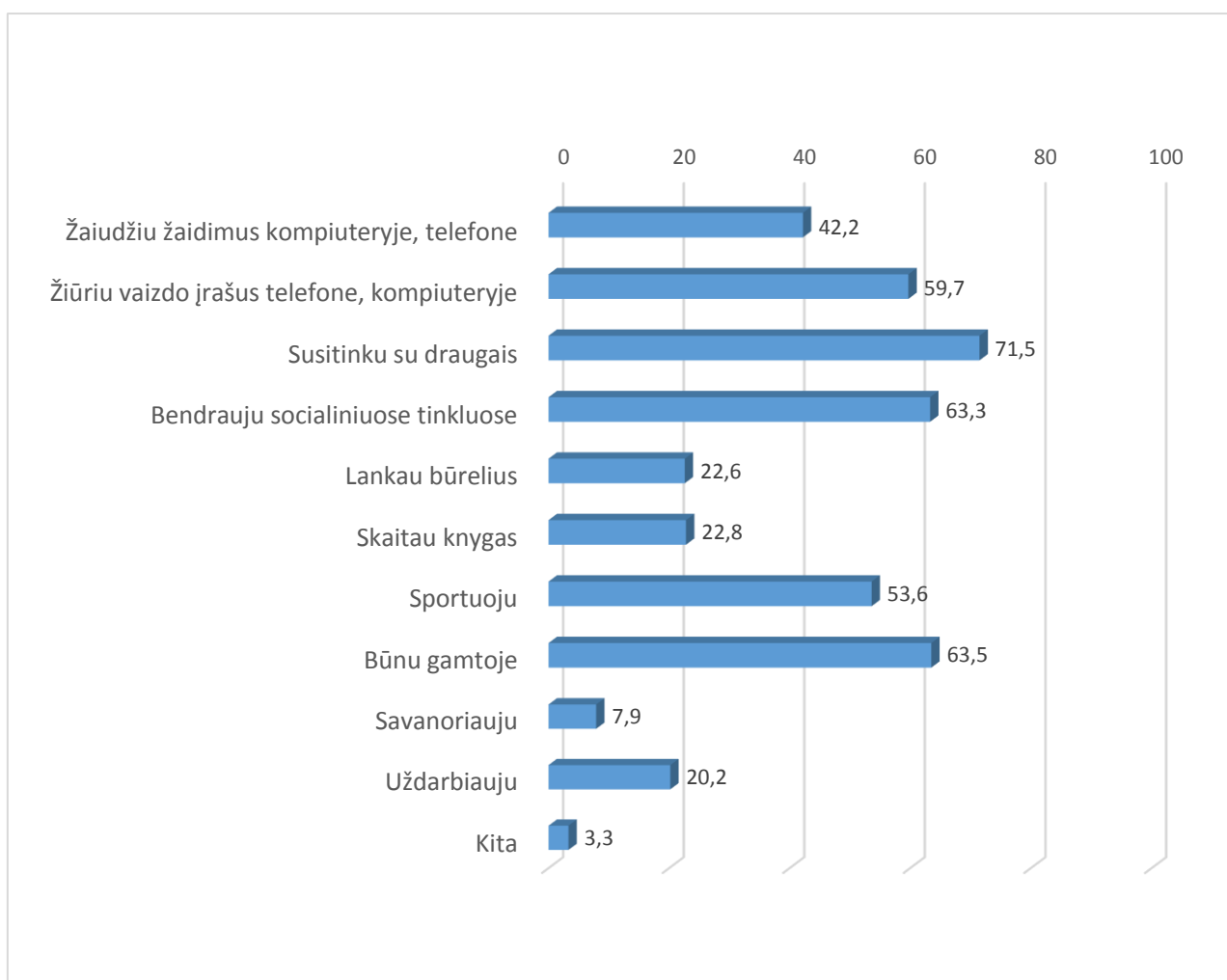

1 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal klasę ir lytį

Kaip matome, daugiausiai atsakymų pateikė 10 klasėje besimokantys mokiniai (64 proc.), taip pat daugiau atsakymų pateikė mergaitės (60 proc.). Tikėtina, kad bendri rezultatai daugiau atspindės apklaustų mergaičių ir 10 klasėje besimokančių mokinių nuomonę.

3. Apklauso rezultatai ir analizė

Siekiant sužinoti jaunuolių nuomonę apie jaunimo užimtumą, uždavėme kelis klausimus apie įprastus laisvalaikio leidimo būdus, ko ir kokio užimtumo trūksta jų gyvenamojoje vietovėje, klausėme, kas paskatintų jaunimą labiau įsitraukti į įvairias užimtumo, laisvalaikio veiklas. Klausimo kaip jaunuoliai įprastai leidžia savo laisvalaikį rezultatai, pateikti 2 paveikslėlyje.

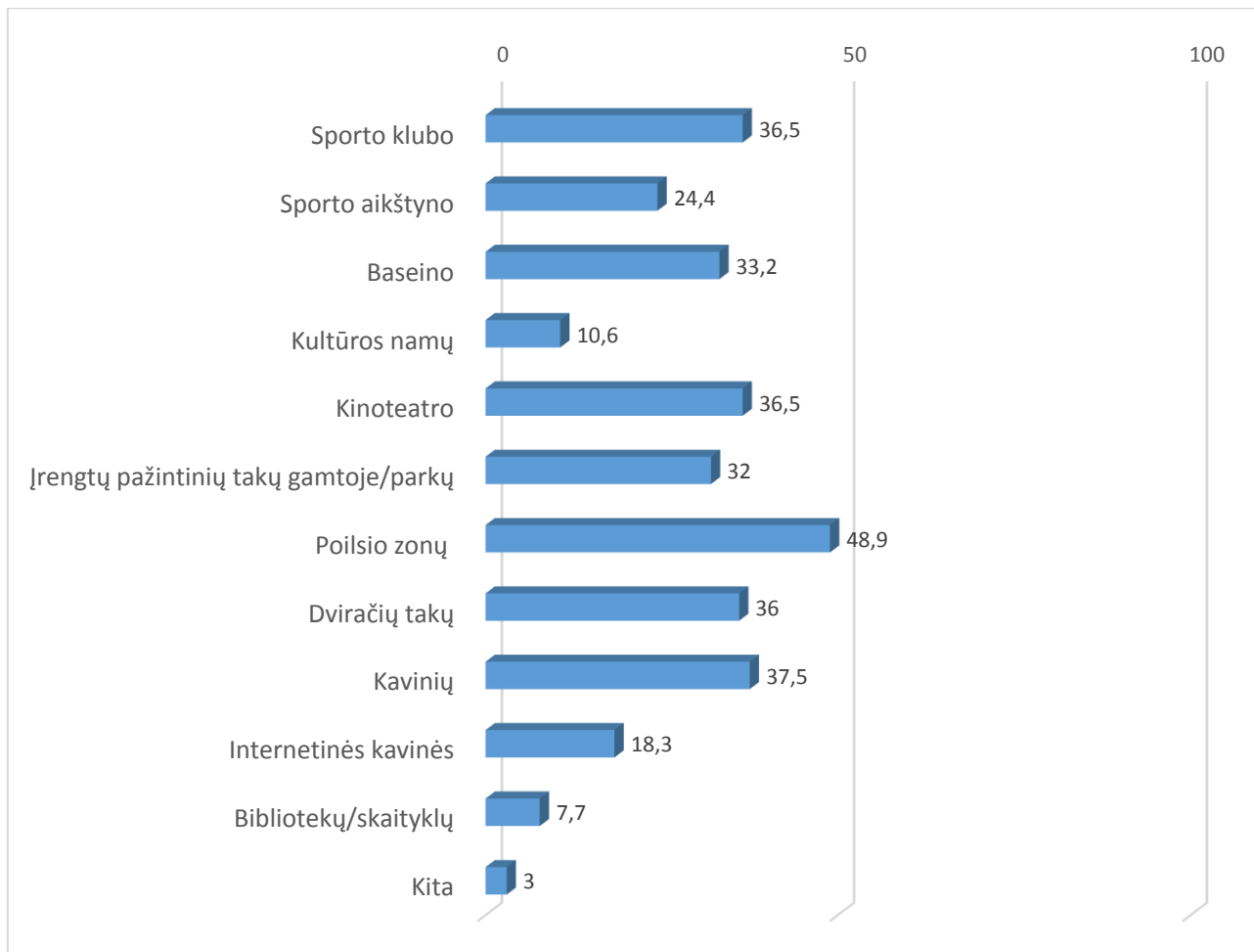

2 pav. Respondentų atsakymai apie įprastus laisvalaikio leidimo būdus (proc.)

Apklausti jaunuoliai dažniausiai laisvalaikį leidžia susitinkdami su draugais (71,5 proc.), gamtoje (63,5 proc.), bendraudami socialiniuose tinkluose (63,3 proc.), žiūrėdami vaizdo įrašus (59,7 proc.) ir žaisdami žaidimus telefone, kompiuteryje (42,2 proc.), sportuodami (53,6 proc.). Po

penktadalį jaunuolių lanko būrelius, skaito knygas bei uždarbiauja. Apibendrinant, galima teigti, kad Vilniaus rajono jaunimas leidžiant laisvalaikį prioritetą teikia bendravimui su draugais, buvimui gamtoje ir saviraiškai.

Atsakymai, ko trūksta respondentų gyvenamojoje vietovėje, pateikti 3 paveikslėlyje.

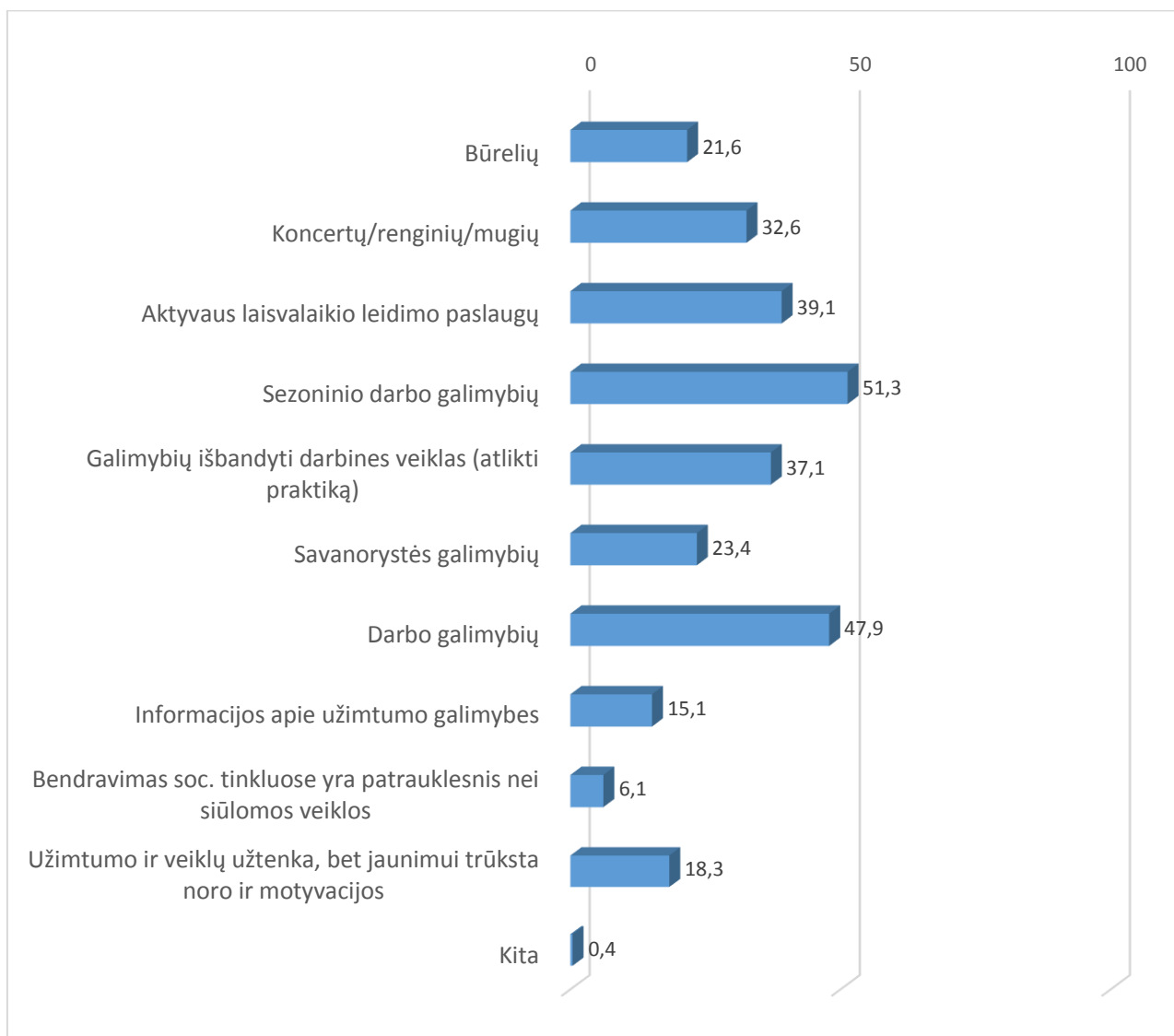

3 pav. Respondentų nuomonė, ko trūksta jų gyvenamojoje vietovėje (proc.)

Vilniaus rajone gyvenantys jaunuoliai savo gyvenamosiose vietovėse pasigenda įrengtų poilsio zonų (48,9 proc.), laisvalaikio leidimo vietų – kavinių (37,5 proc.), kino teatro (36,5 proc.), aktyvaus laisvalaikio leidimo vietų - sporto klubų (36,5 proc.), dviračių takų, (36 proc.), baseinų (33,2 proc.), pažintinių takų (32 proc.), sporto aikštynų (24,4 proc.)

Jaunuolių klausėme, kokio užimtumo trūksta jų gyvenamojoje vietovėje (žr. 4 pav.). Labiausiai jaunuoliai nurodė, kad jiems trūksta užimtumo, susijusio su darbo galimybėmis: sezoninio darbo galimybių (51,3 proc.), darbo galimybių (47,9 proc.), galimybių išbandyti darbinės veiklas (37,1 proc.), savanorystės galimybių (23,4 proc.). Taip pat jaunuoliams trūksta laisvalaikio užimtumo: aktyvaus laisvalaikio leidimo paslaugų (39,1 proc.), koncertų/renginių/mugių (32,6 proc.),

būrelių (21,6 proc.). Dalis jaunimo pasigenda informacijos apie užimtumo galimybes (15,1 proc.), o dalis mano, kad užimtumo ir veiklų užtenka, bet jaunimui trūksta noro ir motyvacijos (18,3 proc.).

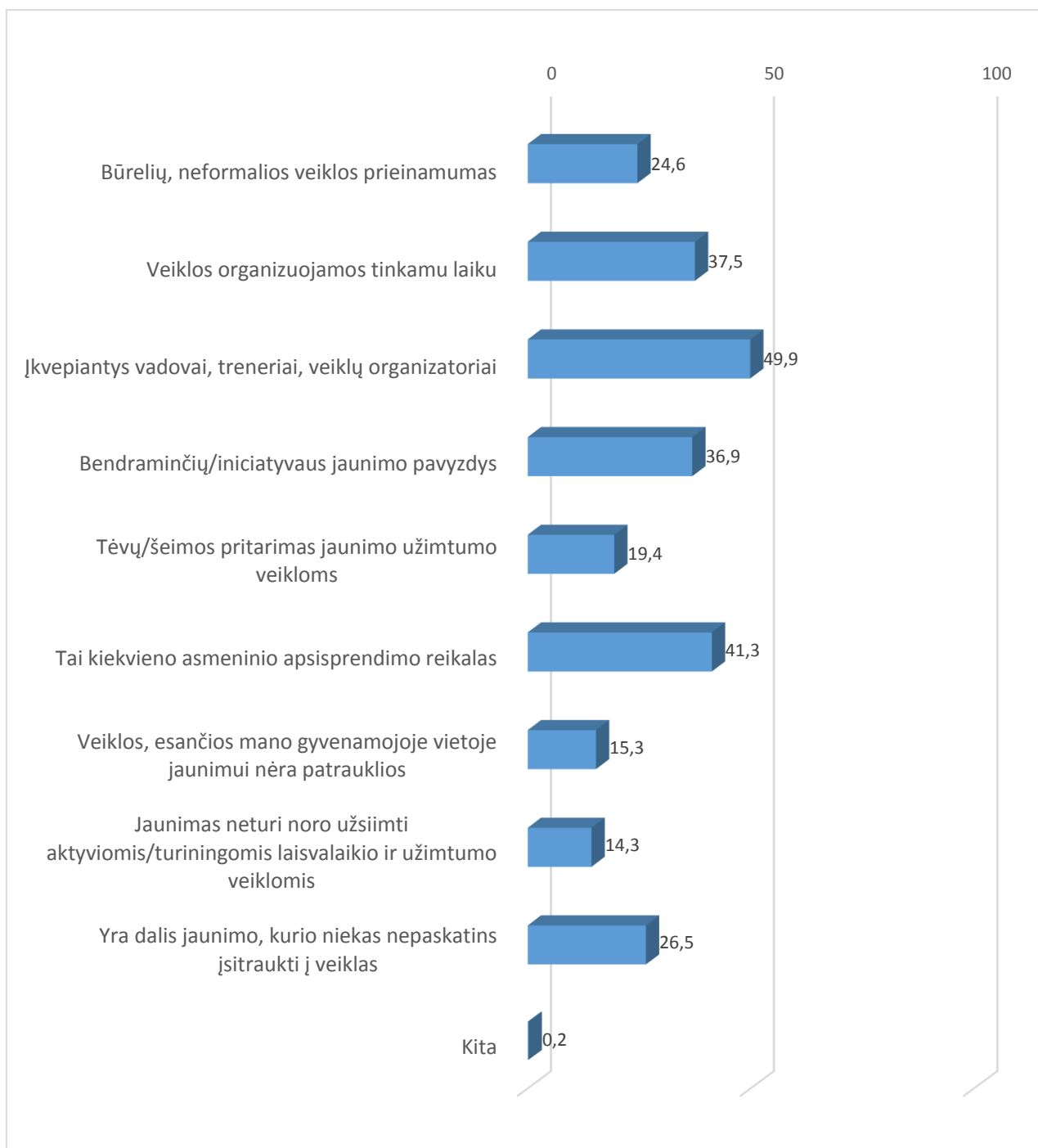

4 pav. Respondentų nuomonė, kokio užimtumo trūksta jaunimui jų gyvenamojoje vietovėje (proc.)

Atsakymai į klausimą, kas paskatintų jaunimą labiau įsitraukti į įvairias užimtumo, laisvalaikio veiklas, yra pateikti 5 paveikslėlyje.

Daugiausiai apklaustų jaunuolių paminėjo, kad labiausiai jaunimą įsitraukti į įvairias užimtumo, laisvalaikio veiklas paskatintų įkvepiantys lyderiai vadovai, treneriai, veiklų organizatoriai (49,9 proc.), taip pat bendraminčių, iniciatyvaus jaunimo pavyzdys (36,9 proc.). Dalis jaunuolių paminėjo, kad yra svarbus būrelių, neformalios veiklos prieinamumas (24,6 proc.) ir veiklų organizavimas tinkamu laiku (37,5 proc.). Tikėtina, kad nepakankamai išplėtos susisiektos paslaugos apriboja atokesnėse Vilniaus rajono kaimo vietovėse gyvenančių mokinių užimtumo

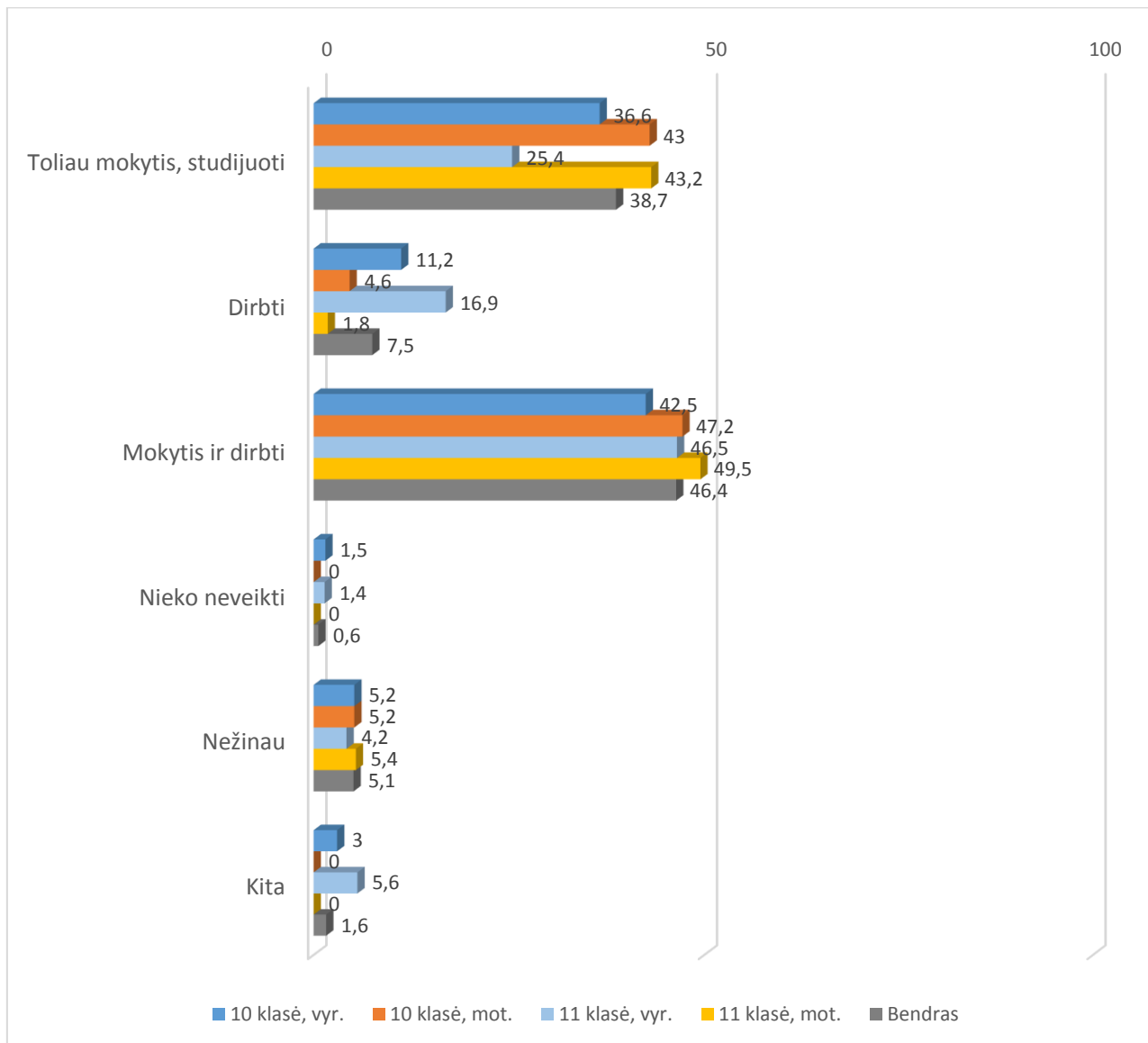
prieinamumą, dalis tinkamu laiku siūlomų veiklų gali būti nepatrauklios. Dalis apklaustų mokinių (26,5 proc.) mano, kad kai kuriuos jaunuolius niekas nepaskatintų įsitraukti į veiklas, o dalis (41,3 proc.) galvoja, kad tai yra kiekvieno asmeninio apsisprendimo reikalas.

5 pav. Respondentų nuomonė, kas paskatintų jaunimą labiau įsitraukti į įvairias užimtumo, laisvalaikio veiklas (proc.)

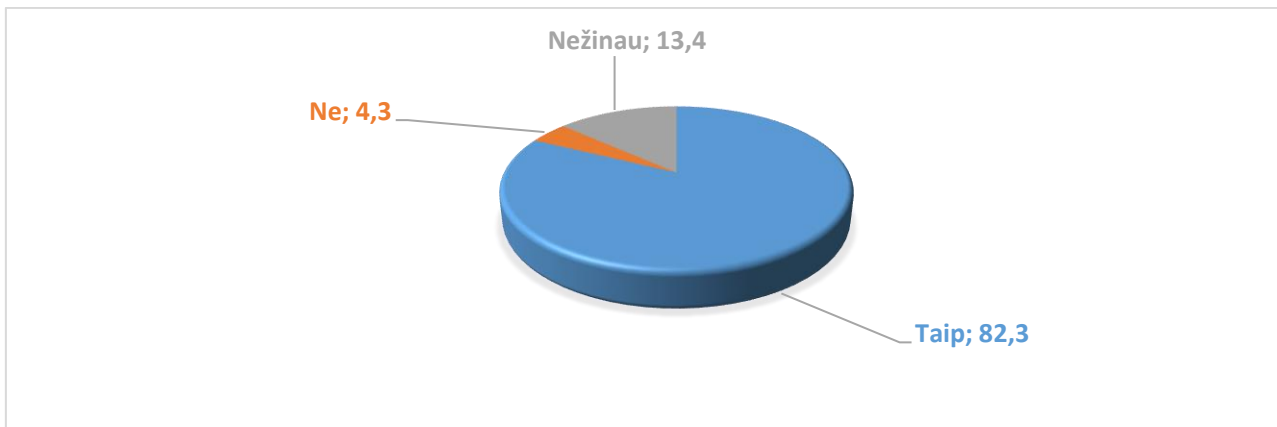
Siekiant sužinoti jaunuolių nuomonę apie mokymosi, profesinius ir įsidarbinimo planus baigus mokyklą, klausėme respondentų, ką jie planuoja veikti, baigę mokyklą, ar norėtų išbandyti save ir padirbėti prieš pasirinkdami profesiją/veiklos sritį, apie planuojamą darbo pobūdį ir sritį, kokias galimybes mato įsidarbinant Vilniaus rajone.

6 pav. Respondentų veiklos planai baigus mokyklą (proc.)

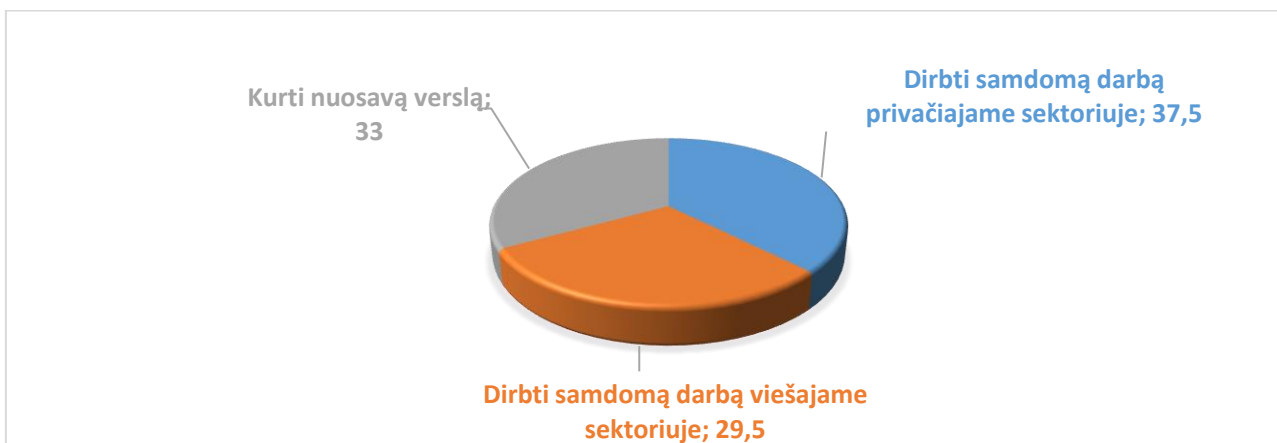
6 paveikslėlyje pateikti jaunuolių atsakymai apie veiklos planus, baigus mokyklą. 85,1 proc. 10-11 klasių mokinių baigę mokyklą planuoja mokytis ir dirbti arba toliau mokytis, studijuoti. Stebimi skirtumai tarp lyčių: 14 proc. 10-11 klasių berniukų baigę mokyklą planuoja dirbti, tuo tarpu tik 3,2 proc. mergaičių baigus mokyklą planuoja darbinę veiklą. Tik 0,6 proc. berniukų nurodė, kad baigus mokyklą, planuoja nieko neveikti, 1,6 proc. berniukų planuoja eiti tarnauti į kariuomenę arba „ieškoti vietos gyvenime“, mergaičių tarpe tokių atsakymų nebuvo.

7 paveikslėlyje pateikta, ar 10-11 klasių jaunuoliai norėtų išbandyti save ir padirbėti prieš pasirinkdami profesiją/veiklos sritį.

7 pav. Respondentų nuomonė, ar norėtų išbandyti save ir padirbėti prieš pasirinkdami profesiją/veiklos sritį (proc.)

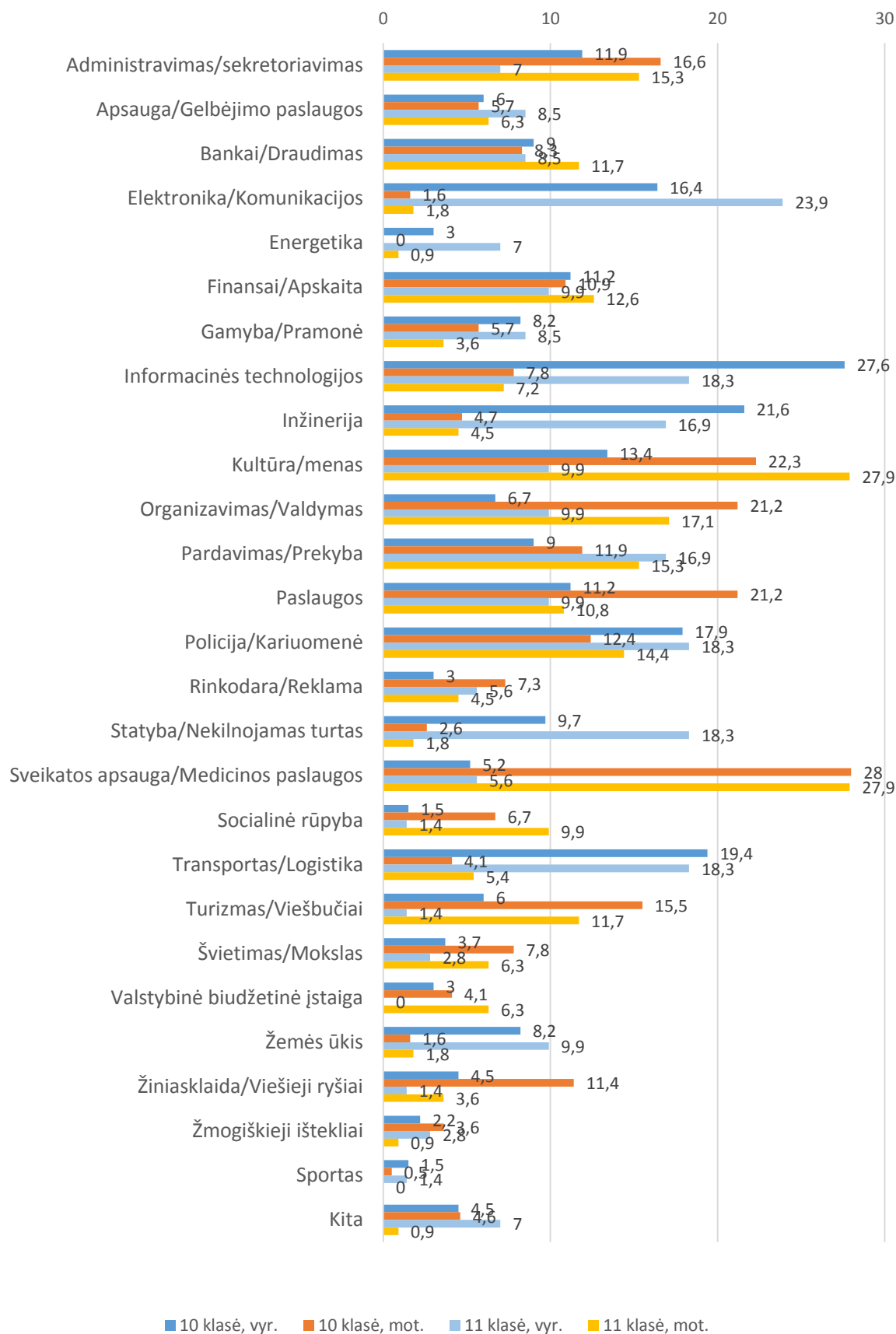
Kaip matome, dauguma (82,3 proc.) respondentų norėtų išbandyti save ir padirbėti prieš pasirinkdami profesiją/veiklos sritį, o tik 4,3 proc. nurodė, kad nenorėtų. Tai reiškia, kad daugumai jaunuolių būtų svarbu išbandyti praktikoje įvairias veiklas prieš pasirenkant profesiją/veiklos sritį.

8 pav. Respondentų išreikštas noras apie darbo pobūdį (proc.)

8 paveikslėlyje matome, kad 37,5 proc. apklaustų 10-11 klasių mokinių išreiškė ateityje norą dirbti samdomą darbą privačiajame sektoriuje, 33 proc. – kurti nuosavą verslą, o 29,5 proc. – dirbti samdomą darbą viešajame sektoriuje. Taigi 70,5 proc. apklaustų mokinių norėtų dirbti privačiajame sektoriuje. Tikėtina, kad dirbdami privačiajame sektoriuje jaunuoliai tikisi didesnių atlyginimų.

9 paveikslėlyje pateikiama informacija, kokioje srityje 10-11 klasių skirtingos lyties mokiniai ateityje norėtų dirbti.

9 pav. Respondentų išreikštas noras apie darbo sritį (proc.)

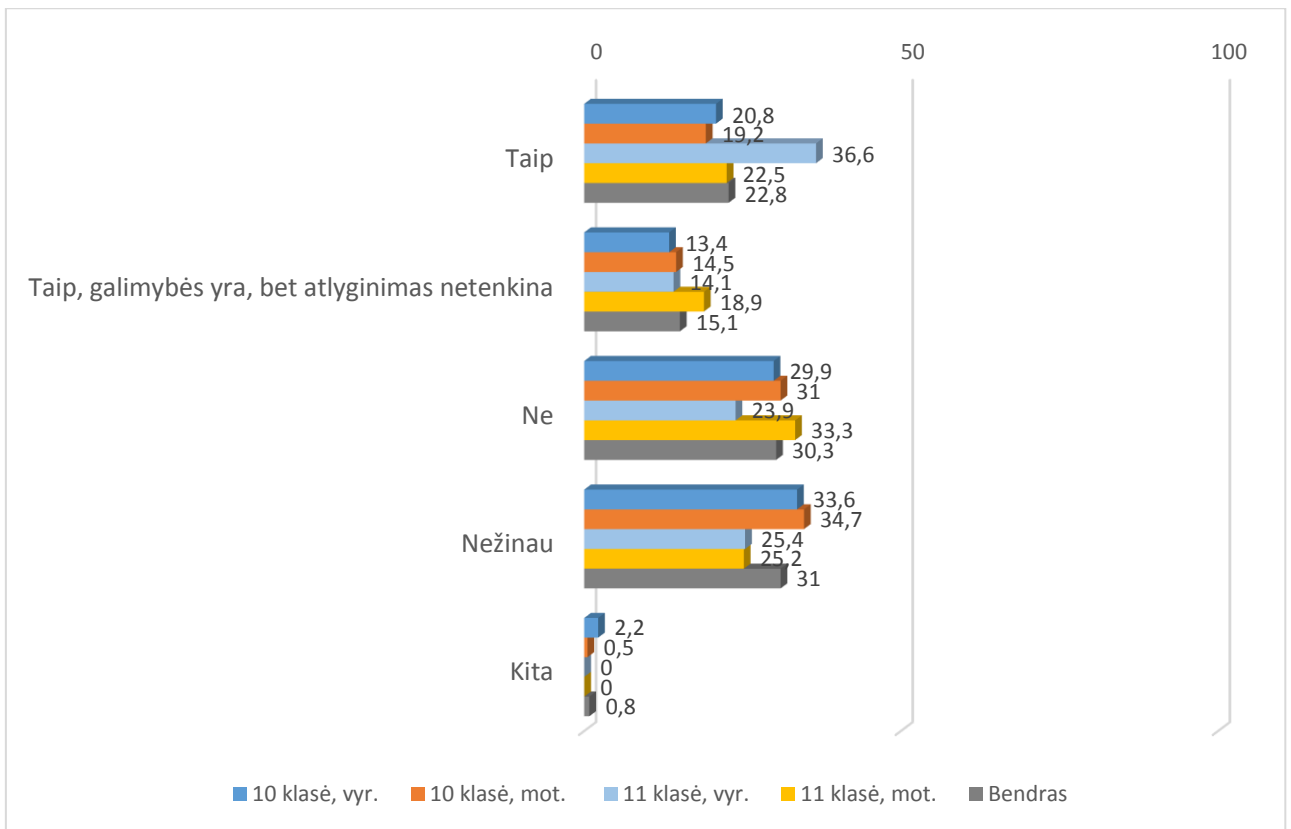
Kaip matome, dauguma berniukų ir mergaičių orientuojasi į skirtingas darbo sritis. 10-11 klasėse besimokančios mergaitės dažniausiai pasirinko tokias planuojamo darbo sritis: sveikatos apsauga/medicinos paslaugos (28 proc.), kultūra/menas (25,1 proc.), organizavimas/valdymas (19,2 proc.), administravimas/sekretoriavimas (16 proc.), paslaugos (16 proc.), turizmas/viešbučiai (13,6 proc.), socialinė rūpyba (8,3 proc.), žiniasklaida/viešieji ryšiai (7,5 proc.), švietimas/mokslas (7,1 proc.), valstybinė biudžetinė įstaiga (5,2 proc.). Tuo tarpu berniukai dažniau pasirinko tokias sritis, kaip informacinės technologijos (23 proc.), elektronika/komunikacijos (20,2 proc.), inžinerija (19,3 proc.), transportas/logistika (18,9 proc.), statyba/nekilnojamas turtas (14 proc.), žemės ūkis (9,1 proc.), gamyba/ pramonė (8,4 proc.), energetika (5 proc.). Panašiai berniukai ir mergaitės pasirinko tokias sritis, kaip: policija/kariuomenė (berniukai – 18,1 proc.; mergaitės – 13,4 proc.), pardavimas/prekyba (berniukai – 13 proc.; mergaitės – 13,6 proc.), finansai/apskaita (berniukai – 10,6 proc.; mergaitės – 11,8 proc.), bankai/draudimas (berniukai – 8,8 proc.; mergaitės – 10 proc.), apsauga/gelbėjimo paslaugos (berniukai – 7,3 proc.; mergaitės – 6 proc.), rinkodara/reklama (berniukai – 4,3 proc.; mergaitės – 5,9 proc.), žmogiškieji išteklių (berniukai – 2,5 proc.; mergaitės – 2,3 proc.). Kaip kitas, neįvardintas sritis, mergaitės taip pat nurodė filologiją, aktorystę ir kt., o berniukai įvardijo pilotavimo, juvelyrikos sritis, taip pat dalis nurodė, kad gali būti bet kuri sritis, kad tik darbas būtų.

Apibendrinus gautus rezultatus, galima teigti, kad mergaitės dažniau orientuojasi į socialinę, meno, sveikatos apsaugos sritis, berniukai – į technologijų, statybos, transporto, inžinerijos, žemės ūkio sritis, panaši dalis berniukų ir mergaičių orientuojasi į finansų, apsaugos, pardavimų/prekybos, rinkodaros/reklamos sritis.

10-11 klasių besimokančių jaunuolių nuomonė apie įsidarbinimo galimybes Vilniaus rajone jų pageidaujamojoje veiklos srityje pateikti 10 paveikslėlyje.

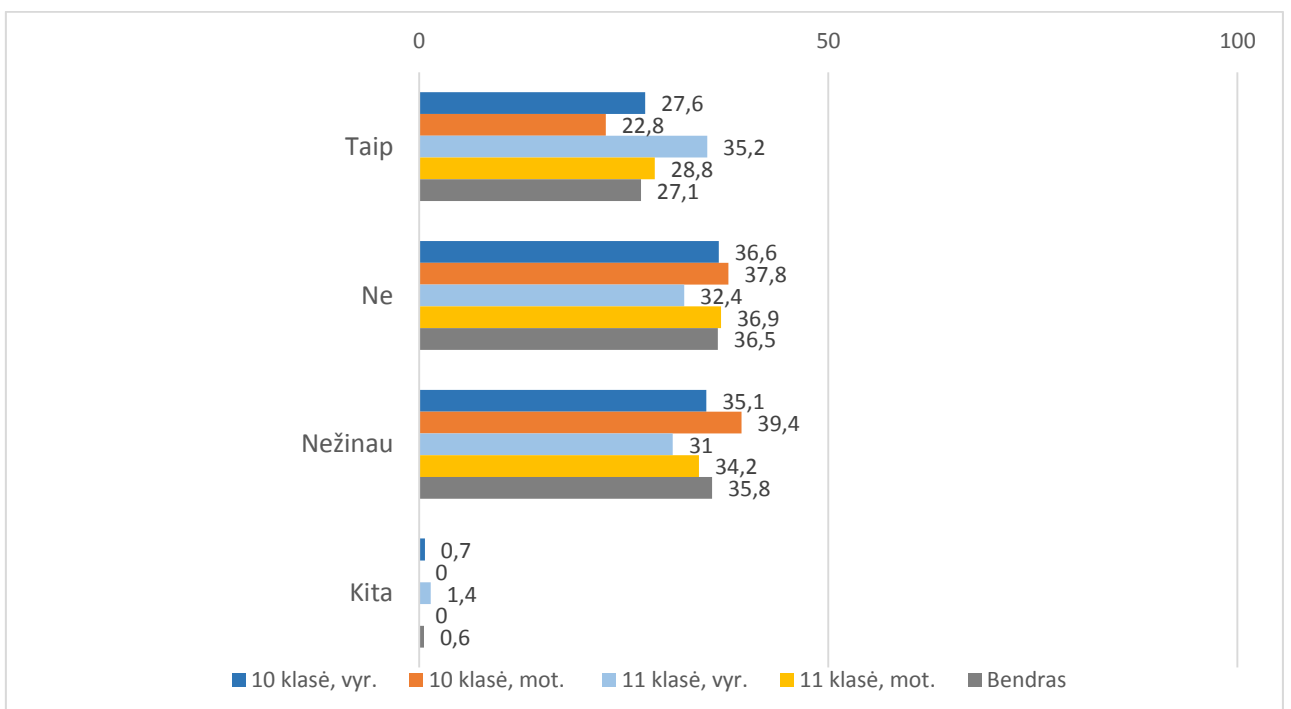
Trečdalis 10-11 klasių mergaičių ir berniukų įsidarbinimo galimybių Vilniaus rajone nemato (30,3 proc.), nežino – 31 proc., 22,8 proc. respondentų galimybes mato, 15,1 proc. mano, kad galimybės yra, bet atlyginimas netenkina.

11 klasių mokinių atsakymuose ryškėja lyčių skirtumai: daugiau 11 klasėje besimokančių berniukų dažniau mano, kad įsidarbinimo galimybės Vilniaus rajone pageidaujamojoje veiklos srityje yra (36,6 proc.), galimybių nemato (23,9 proc.), tuo tarpu tik 22,5 proc. 11 klasėje besimokančių mergaičių mato įsidarbinimo galimybes, o 33,3 proc. mergaičių galimybių įsidarbinti nemato. 10 klasės respondentų atsakymai pagal lytį pasiskirsto labai panašiai. Taip pat matome skirtumus tarp 10 ir 11 klasių mokinių atsakymų: daugiau 10 nei 11 klasėje besimokančių mokinių nežino, ar įsidarbinimo galimybės Vilniaus rajone pageidaujamojoje veiklos srityje yra.

10 pav. Respondentų nuomonė apie įsidarbinimo galimybes Vilniaus rajone pageidaujamoje veiklos srityje (proc.)

11 paveikslėlyje pavaizduota 10-11 klasių mokinių nuomonė apie nuosavo verslo įkūrimo galimybes Vilniaus rajone.

11 pav. Respondentų nuomonė apie nuosavo verslo įkūrimo galimybes Vilniaus rajone (proc.)

27,1 proc. apklausoje dalyvavusių mokinių mato galimybes įkurti nuosavą verslą Vilniaus rajone, 36,5 proc. – nemato galimybių, o 35,8 proc. – nežino. Mažiausiai galimybių įkurti nuosavą verslą Vilniaus rajone mato 10 klasėje besimokančios mergaitės (22,8 proc.), o daugiausiai galimybių mato 11 klasėje besimokantys berniukai (32,5 proc.).

Mokinių, matančių galimybes įkurti nuosavą verslą Vilniaus rajone, paklausėme, kokioje verslo srityje norėtų tai padaryti. 12 paveikslėlyje pateikiama informacija, kokioje srityje 10-11 klasių skirtingos lyties mokiniai ateityje mato galimybes įkurti nuosavą verslą Vilniaus rajone.

Dauguma berniukų ir mergaičių orientuojasi į skirtingas pageidaujamo verslo sritis. 10-11 klasėse besimokantys berniukai dažniausiai orientuojasi į tokias verslo sritis, kaip: autoservisas (40,3 proc.), statybos paslaugos (28,2 proc.), žemės ūkis (18,8 proc.), IT programavimas, internetinių puslapių kūrimas (16,8 proc.), telefonų, kompiuterių, planšečių remonto paslaugos (14,8 proc.).

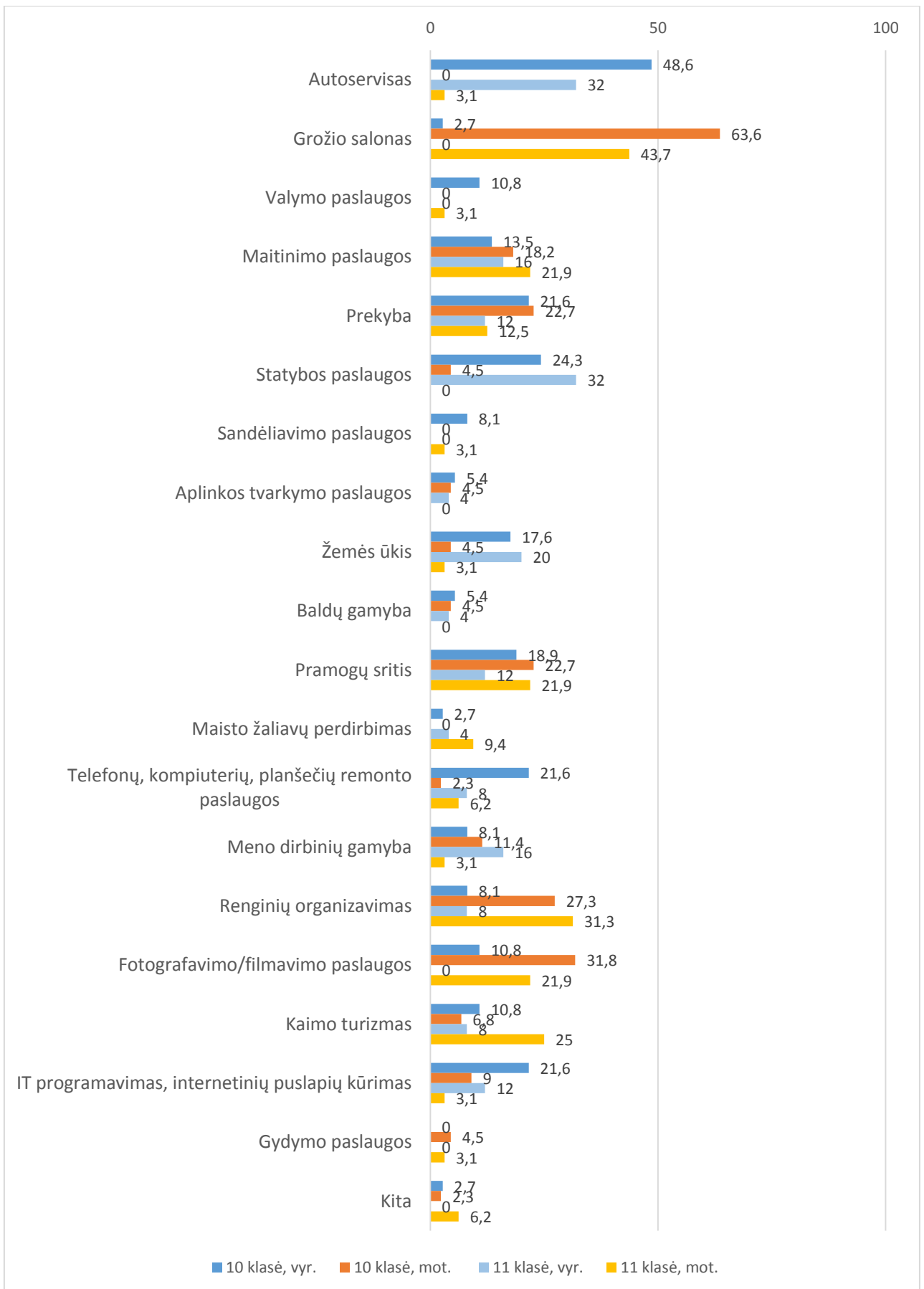
10-11 klasėse besimokančios mergaitės dažniausiai orientuojasi į tokias verslo sritis: grožio salonas (53,7 proc.), fotografavimo/filmavimo paslaugos (26,9 proc.), pramogų sritis (22,3 proc.), renginių organizavimas (21 proc.), maitinimo paslaugos (20,1 proc.), kaimo turizmas (15,9 proc.), gydymo paslaugos (3,8 proc.).

Verslo steigimo valymo paslaugų ir sandėliavimo srityse galimybes daugiausia mato berniukai dešimtokai ir mergaitės vienuoliktokės; meno dirbinių gamybos srityje daugiausiai galimybių mato mergaitės dešimtokės ir berniukai vienuoliktokai; 11 klasėje besimokantys Vilniaus rajono mokiniai dažniau nei 10 klasėje besimokantys mokiniai mato galimybes steigti nuosavą verslą prekybos srityje.

Panašiai berniukai ir mergaitės pasirinko tokias verslo sritis, kaip: aplinkos tvarkymo paslaugos (berniukai – 4,7 proc.; mergaitės – 2,3 proc.), baldų gamyba (berniukai – 4,7 proc.; mergaitės – 2,3 proc.), maisto žaliavų perdirbimas (berniukai – 3,4 proc.; mergaitės – 4,7 proc.), tačiau šios sritys yra mažiausiai populiaros respondentų tarpe.

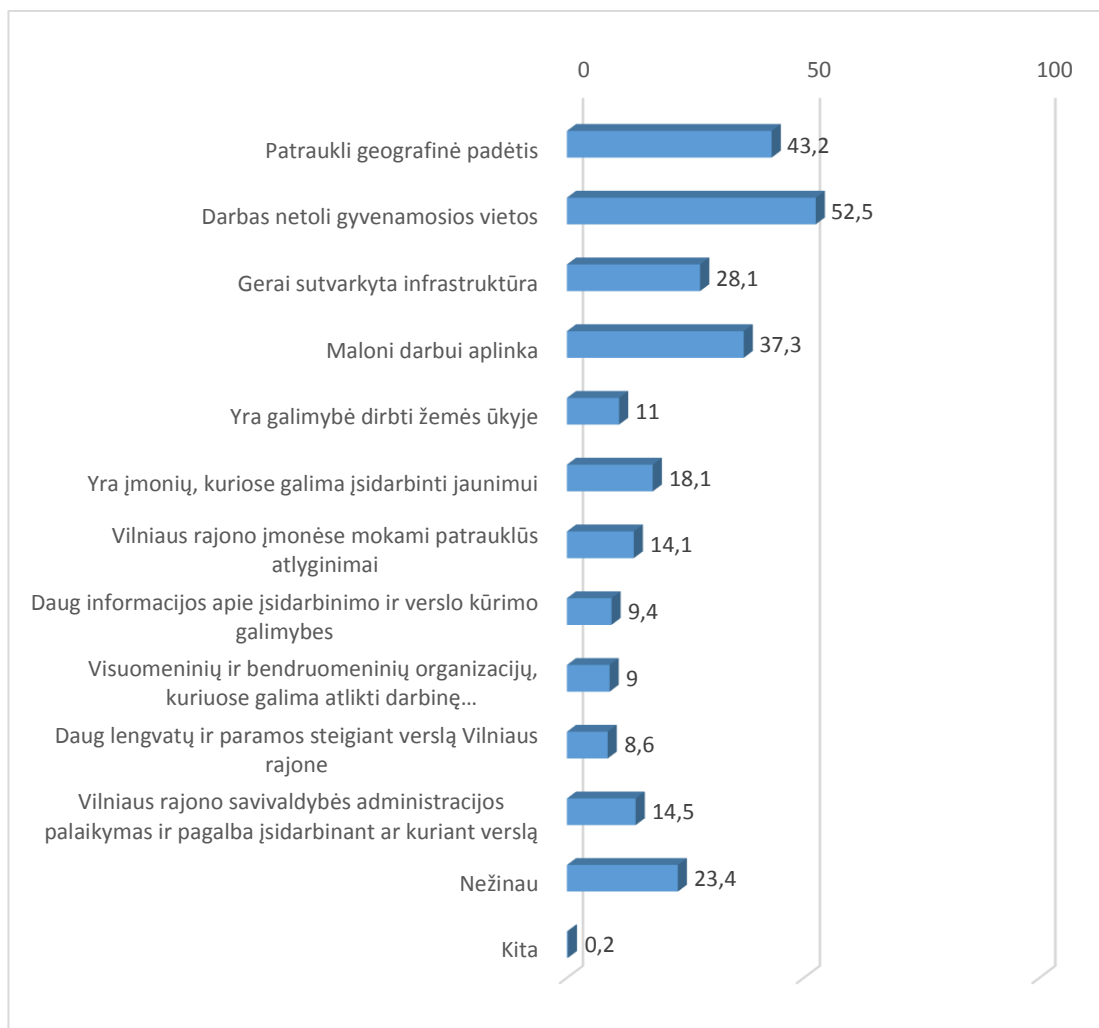
Apklausoje dalyvaujančios mergaitės kaip kitas verslo sritis įvardijo: veterinarijos kliniką, beglobių gyvūnų prieglaudą, vertimų biurą, reklamos paslaugas; berniukai nurodė, kad galėtų pamėginti kurti verslą keliose srityse.

Apibendrinus gautus rezultatus, galima teigti, kad populiariausios apklaustų Vilniaus rajono 10-11 klasių mokinių galimos nuosavo verslo sritys yra grožio salonas ir autoservisas, pramogų sritis, maitinimo paslaugos, renginių organizavimas, fotografavimo/filmavimo paslaugos, statybos paslaugos, žemės ūkis. Mažiausiai populiaros yra gydymo paslaugos, valymo, sandėliavimo paslaugos, aplinkos tvarkymo paslaugos, maisto žaliavų perdirbimas, baldų gamyba.

12. pav. Respondentų (atsakė 138 asmenys), matančių galimybes įkurti nuosavą verslą Vilniaus rajone, nurodytos pageidaujamo verslo sritys (proc.)

Respondentų nuomonė apie Vilniaus rajono privalumus įsidarbinant ar kuriant verslą yra pateikta 13 paveikslėlyje.

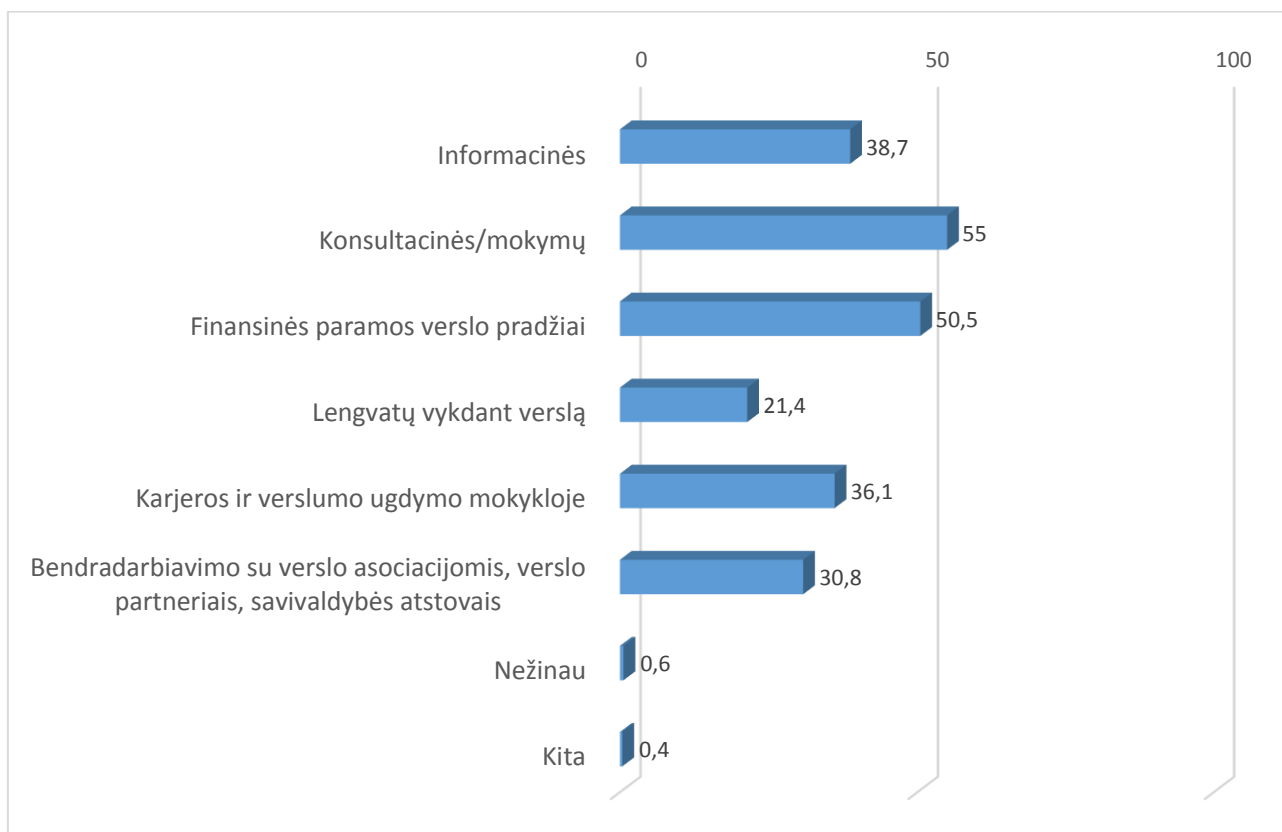

13 pav. Respondentų nuomonė apie Vilniaus rajono privalumus įsidarbinant ar kuriant verslą (proc.)

Kaip didžiausius Vilniaus rajono privalumus mokiniai įvardija gamtinės aplinkos ir infrastruktūros veiksnius: darbą netoli gyvenamosios vietos (52,5 proc.), malonią darbai aplinką (47,3 proc.), patrauklią geografinę padėtį (43,2 proc.), gerai sutvarkytą infrastruktūrą (28,1 proc.). Taip pat kaip privalumui įvardijami: įmonės, kuriose galima įsidarbinti jaunimui (18,1 proc.), Vilniaus rajono savivaldybės administracijos palaikymas ir pagalba įsidarbinant ir kuriant verslą (14,5 proc.), Vilniaus rajono įmonėse mokami patrauklūs atlyginimai (14,1 proc.). Deja, 23,4 proc. apklaustų jaunuolių nežino atsakymo į šį klausimą. Tikėtina, kad apklausoje dalyvavęs jaunimas stokoja informacijos apie įsidarbinimo ir verslo kūrimo galimybes, savanoriškų veiklų prieinamumą, lengvatas ir paramą steigiant verslą Vilniaus rajone.

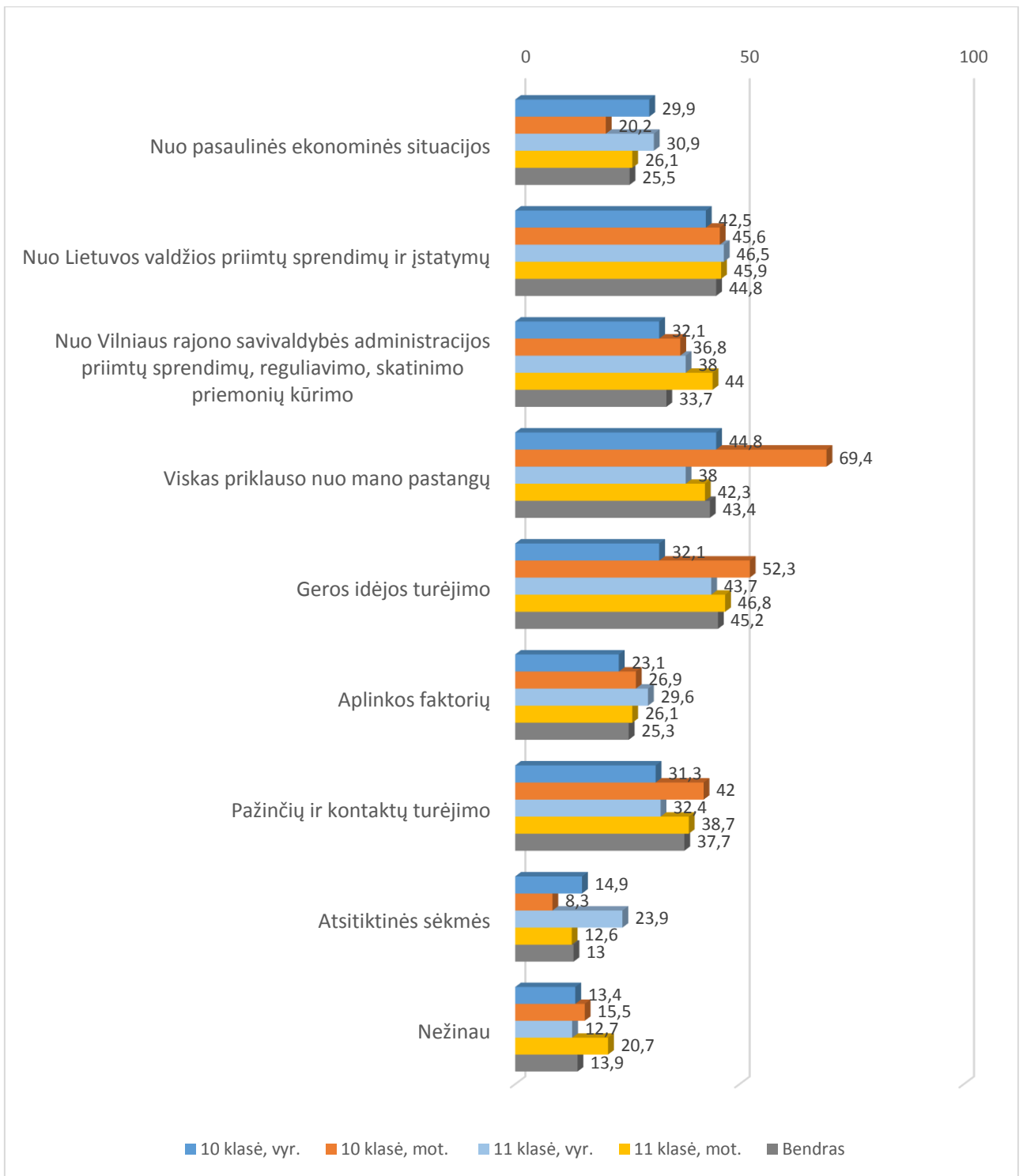
Paklausius jaunuolių nuomonės, kokios pagalbos/paramos jaunimo verslumo skatinimo srityje norėtų sulaukti (žr. 14 pav.), 55 proc. nurodė, kad norėtų konsultacinės/mokymų pagalbos, 50,5 proc. – finansinės paramos verslo pradžiai, 38,7 proc. – informacinės, 36,1 proc. – karjeros ir verslumo ugdymo mokykloje, 30,8 proc. – bendradarbiavimo su verslo asociacijomis, verslo partneriais, savivaldybės atstovais, 21,4 proc. – lengvatų, vykdam verslą.

14 pav. Respondentų nuomonė, kokios pagalbos /paramos jaunimo verslumo skatinimo srityse norėtų sulaukti (proc.)

Apibendrinant galime teigti, kad labiausiai jaunuoliai norėtų konsultacinės, informacinės pagalbos ir karjeros ugdymo mokykloje, finansinės paramos ir lengvatų steigiant verslą bei bendradarbiavimo su įmonėmis ir savivaldybe.

Siekdami sužinoti jaunuolių nuomonę apie išorinius ir vidinius veiksnius, darančius poveikį jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybėms, paklausėme nuo ko labiausiai priklauso jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybės Vilniaus rajone. Rezultatai pateikti 15 paveikslėlyje.

15 pav. Respondentų nuomonė, nuo ko labiausiai priklauso jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybės Vilniaus rajone (proc.)

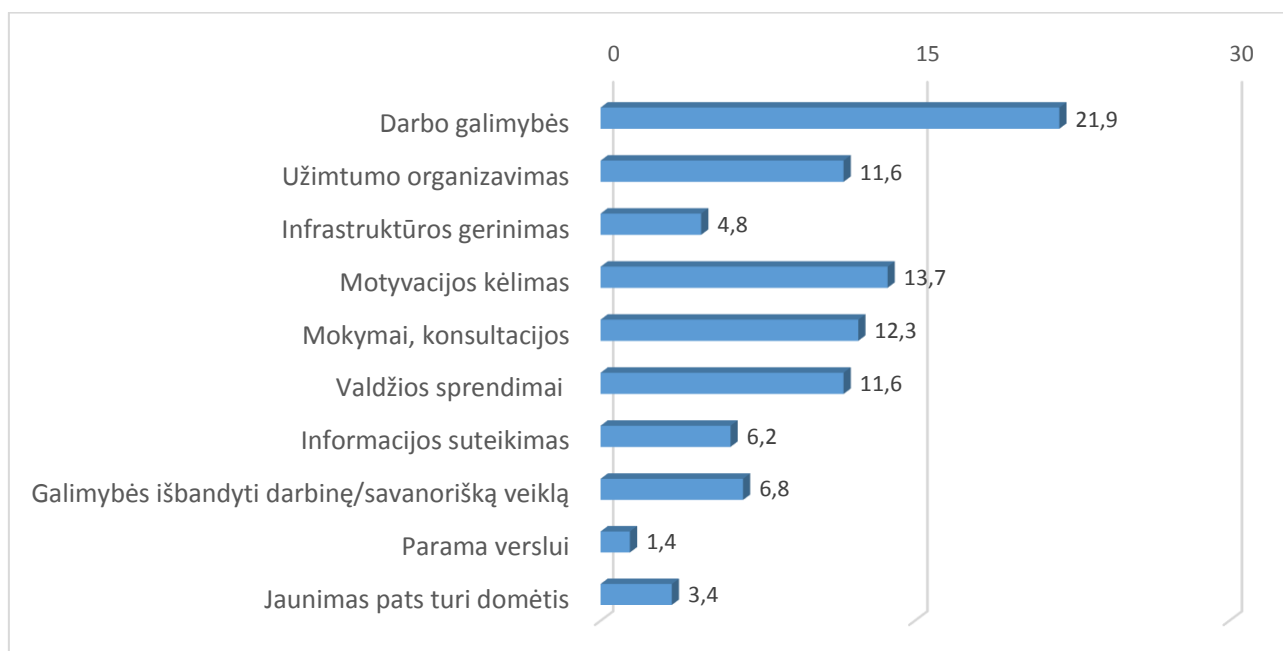
Atsakymus į šį klausimą galima suskirstyti į keletą sričių: politiniai veiksniai (pasaulinė ekonominė situacija, Lietuvos valdžios priimti sprendimai, Vilniaus rajono savivaldybės administracijos priimti sprendimai, skatinimo priemonės), išoriniai aplinkos veiksniai (aplinkos faktoriai, pažintys, kontaktai, atsitiktinė sėkmė) ir vidiniai veiksniai (gera idėja, pačių jaunuolių pastangos).

Daugiausiai apklaustų jaunuolių mano, kad jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybės Vilniaus rajone labiausiai priklauso nuo vidinių veiksnių (44,3 proc.), antroje vietoje pagal svarbą jaunuoliams atrodo politiniai veiksniai (34,7 proc.) ir mažiausiai svarbūs yra išoriniai aplinkos veiksniai (25,3 proc.). 13,9 proc. respondentų nežino atsakymo į šį klausimą.

Nagrinėjant vidinių veiksnių sritį, 45,2 proc. apklaustų jaunuolių mano, kad svarbiausia yra turėti gerą idėją ir dėti pastangas (43,4 proc.). Vidinių veiksnių sričiai didesnę reikšmę pabrėžia mergaitės dešimtokės.

Nagrinėjant politinių veiksnių sritį, dauguma jaunuolių mano, kad jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybės Vilniaus rajone labiausiai priklauso nuo Lietuvos valdžios priimtų sprendimų ir įstatymų (44,8 proc.), nuo Vilniaus rajono savivaldybės administracijos priimtų sprendimų, reguliavimo, skatinimo priemonių kūrimo (33,7 proc.), nuo pasaulinės ekonominės situacijos (25,5 proc.).

Nagrinėjant išorinių aplinkos veiksnių sritį, dauguma jaunuolių mano, kad jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybės Vilniaus rajone labiausiai priklauso nuo pažinčių ir kontaktų turėjimo (37,7 proc.), aplinkos faktorių – gyvenvietės geografinės vietos, gyventojų skaičiaus, infrastruktūros ir pan. (25,3 proc.), atsitiktinei sėkmei reikšmę teikia tik 13 proc. apklaustų jaunuolių. Išorinių aplinkos veiksnių srityje išryškėja lyčių skirtumai: daugiau mergaičių nei berniukų mano, kad jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybės Vilniaus rajone priklauso nuo pažinčių ir kontaktų turėjimo ir mažiau tiki atsitiktine sėkme.

16 pav. Respondentų pasiūlymai, kaip pagerinti jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybes Vilniaus rajone (proc.)

Siekdami sužinoti respondentų nuomonę, kaip pagerinti jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybes Vilniaus rajone, paprašėme pateikti savo pasiūlymus, pageidavimus. 93,7 proc. apklaustų respondentų pateikė savo pasiūlymus. Gautus atsakymus sugrupavome į keletą sričių. Kaip matome 16 paveikslėlyje, 21,9 proc. jaunuolių pageidautų, kad būtų įsteigtos nuolatinio ir sezoninio darbo vietos nepilnamečiams/jaunimui. 13,7 proc. jaunuolių pabrėžia motyvavimo, skatinimo svarbą, 12,3 proc. jaunuolių siūlo organizuoti mokymus, konsultacijas šioje srityje, 11,6 proc. jaunuolių siūlo organizuoti laisvalaikio užimtumą ir priimti palankius jaunimo įsidarbinimo srityje valdžios sprendimus, 6,8 proc. respondentų siūlo išbandyti darbinę, savanorišką veiklą, 6,2 proc. apklaustų mokinių siūlo suteikti daugiau informacijos. Mažiausiai svarbi respondentų nuomone yra parama verslui (1,4 proc.).

Apibendrinus, galima teigti, kad daugiausiai respondentai (40,3 proc.) siūlo organizuoti įvairias darbo, laisvalaikio užimtumo, savanorystės veiklas; 18,5 proc. apklaustų jaunuolių akcentuoja mokymų, konsultacijų, informacijos prieinamumo svarbą; 17,8 proc. – jaunimo politikai palankius valdžios sprendimus, infrastruktūros gerinimą ir paramą verslui; 17,1 proc. respondentų pabrėžia jaunuolių motyvavimo svarbą.

Apibendrinant apklausos rezultatus galime teigti, kad dauguma apklaustų Vilniaus rajono 10-11 klasėje besimokančio jaunimo turi profesinių planų, domisi darbo rinka, nori išmėginti darbinę veiklą – tikisi, kad Vilniaus rajone bus įkurta daugiau nuolatinio arba sezoninio darbo vietų, norėtų išbandyti profesijas, savanorišką veiklą, atlikti darbo praktiką, trečdalis jaunimo turi nuosavo verslo kūrimo idėjų. Apklausti jaunuoliai įvardija nemažai privalumų įsidarbinant arba kuriant verslą Vilniaus rajone: gamtinę aplinką, patrauklią geografinę padėtį ir infrastruktūros veiksnius. Verslumo skatinimo srityje jaunimas tikisi sulaukti daugiau konsultacinės, informacinės pagalbos ir karjeros ugdymo mokykloje, finansinės paramos ir lengvatų steigiant verslą bei bendradarbiavimo su verslo įmonėmis ir savivaldybės administracija.

Kalbant apie laisvalaikio užimtumą prioritetus apklaustas jaunimas teikia bendravimui su draugais, buvimui gamtoje ir saviraiškai. Leidžiant laisvalaikį norėtų, kad jų gyvenamoji vietovė būtų modernesnė: įrengtos poilsio zonos; atsirastų daugiau laisvalaikio leidimo vietų - kavinių, kino teatrų; aktyvaus laisvalaikio leidimo vietų - pažintinių takų, sporto klubų, aikštynų, baseinų, dviračių takų. Apklaustas jaunimas norėtų, kad būtų organizuojamos įvairios laisvalaikio veiklos, jas vykdytų įkvepiantys lyderiai, veiklos būtų kuo labiau prieinamos jaunimui ir organizuojamos tinkamu laiku.

Galime pasidžiaugti, kad Vilniaus rajono 10-11 klasėje besimokantys jaunimas yra iniciatyvus ir mano, kad jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybės Vilniaus rajone labiausiai priklauso nuo jų pačių – geros idėjos turėjimo, dedamų pastangų; neatmeta politinių sprendimų svarbos, mažiausiai svarbūs jiems atrodo išoriniai aplinkos veiksniai – pažintys, kontaktai, aplinkos faktoriai, atsitiktinė sėkmė.

Dauguma apklaustų Vilniaus rajono 10-11 klasių mokinių gerinant jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybes Vilniaus rajone siūlo organizuoti įvairias darbo, laisvalaikio užimtumo, savanorystės veiklas; akcentuoja mokymų, konsultacijų, informacijos prieinamumo svarbą; jaunimo politikai palankius valdžios sprendimus, infrastruktūros gerinimą ir paramą verslui; jaunuolių motyvavimo svarbą.

4. Išvados

1. Vilniaus rajono 10-11 klasių apklausti mokiniai leidžiant laisvalaikį prioritetą teikia bendravimui su draugais, buvimui gamtoje ir saviraiškai.
2. Vilniaus rajono 10-11 klasių apklausti mokiniai savo gyvenamosiose vietovėse pasigenda įrengtų poilsio zonų; laisvalaikio leidimo vietų - kavinių, kino teatro; aktyvaus laisvalaikio leidimo vietų - pažintinių takų, sporto klubų, aikštynų, baseinų, dviračių takų.
3. Vilniaus rajono 10-11 klasių apklaustiems mokiniams labiausiai trūksta užimtumo, susijusio su darbo galimybėmis ir laisvalaikio užimtumu.
4. Vilniaus rajono 10-11 klasių apklausti mokiniai mano, kad labiausiai jaunimą įsitraukti į įvairias užimtumo, laisvalaikio veiklas paskatintų įkvepiantys lyderiai, laisvalaikio užimtumo prieinamumas ir veiklų organizavimas tinkamu laiku. Dalis apklaustų mokinių mano, kad kai kuriuos jaunuolius niekas nepaskatintų įsitraukti į veiklas arba tai yra kiekvieno asmeninio apsisprendimo reikalas.
5. Dauguma Vilniaus rajono 10-11 klasių apklaustų mokinių baigę mokyklą planuoja mokytis ir dirbti arba toliau mokytis, studijuoti. Mergaitės šiek tiek labiau nei berniukai orientuotos tęsti mokslus, o berniukai – darbinę veiklą.
6. Dauguma Vilniaus rajono 10-11 klasių apklaustų mokinių norėtų išbandyti save ir padirbėti prieš pasirinkdami profesiją/veiklos sritį.
7. Dauguma Vilniaus rajono 10-11 klasių apklaustų mokinių norėtų dirbti privačiajame sektoriuje – samdomą darbą arba kurti nuosavą verslą.
8. Dauguma Vilniaus rajono 10-11 klasių apklaustų mergaičių dažniau orientuojasi į socialinę, meno, sveikatos apsaugos sritis, berniukų – į technologijų, statybos, transporto, inžinerijos, žemės ūkio sritis, panaši dalis berniukų ir mergaičių orientuojasi į finansų, apsaugos, pardavimų/prekybos, rinkodaros/reklamos sritis.
9. Beveik trečdalis Vilniaus rajono 10-11 klasių apklaustų mokinių įsidarbinimo galimybių Vilniaus rajone pageidaujamojoje veiklos srityje nemato, beveik trečdalis - nežino, truputį daugiau nei trečdalis respondentų galimybes mato arba mato, bet atlyginimas netenkina.
10. Šiek tiek mažiau nei trečdalis apklausoje dalyvavusių Vilniaus rajono 10-11 klasių mokinių mato galimybes įkurti nuosavą verslą Vilniaus rajone, daugiau nei po trečdalį - nemato galimybių arba nežino. Mažiausiai galimybių įkurti nuosavą verslą Vilniaus rajone mato 10 klasėje besimokančios mergaitės, o daugiausiai – 11 klasėje besimokantys berniukai.
11. Populiariausios apklaustų Vilniaus rajono 10-11 klasių mokinių galimos nuosavo verslo sritys yra grožio salonas ir autoservisas, pramogų sritis, maitinimo paslaugos, renginių organizavimas, fotografavimo/filmavimo paslaugos, statybos paslaugos, žemės ūkis. Mažiausiai populiaros yra

gydymo paslaugos, valymo, sandėliavimo paslaugos, aplinkos tvarkymo paslaugos, maisto žaliavų perdirbimas, baldų gamyba.

12. Vilniaus rajono 10-11 klasių apklausti mokiniai kaip didžiausius Vilniaus rajono privalumus įvardija gamtinės aplinkos ir infrastruktūros veiksnius, Vilniaus rajono savivaldybės palaikymą ir įmonių jaunimui įsidarbinimui prieinamumas.

13. Vilniaus rajono 10-11 klasių apklausti mokiniai labiausiai norėtų konsultacinės, informacinės pagalbos ir karjeros ugdymo mokykloje, finansinės paramos ir lengvatų steigiant verslą bei bendradarbiavimo su įmonėmis ir savivaldybe.

14. Daugiausiai apklaustų Vilniaus rajono 10-11 klasių mokinių mano, kad jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybės Vilniaus rajone labiausiai priklauso nuo vidinių veiksnių (geros idėjos, pastangų), antroje vietoje pagal svarbą jaunuoliams atrodo politiniai veiksniai (Lietuvos valdžios priimti sprendimai, savivaldos sprendimai, pasaulinė ekonominė situacija) ir mažiausiai svarbūs yra išoriniai aplinkos veiksniai (pažintys, kontaktai, aplinkos faktoriai, atsitiktinė sėkmė).

15. Dauguma apklaustų Vilniaus rajono 10-11 klasių mokinių gerinant jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybes Vilniaus rajone siūlo organizuoti įvairias darbo, laisvalaikio užimtumo, savanorystės veiklas; akcentuoja mokymų, konsultacijų, informacijos prieinamumo svarbą; jaunimo politikai palankius valdžios sprendimus, infrastruktūros gerinimą ir paramą verslui; jaunuolių motyvavimo svarbą.

5. Rekomendacijos

Siekdami pagerinti jaunimo užimtumo, įsidarbinimo ir verslumo galimybes Vilniaus rajone rekomenduojame:

1. Sustiprinti informacinės ir konsultacinės pagalbos teikimą jų gyvenamojoje vietoje, ugdymo įstaigose bei per skaitmenines platformas ir socialinius tinklus.
2. Organizuoti jaunuolių mokymus bendrųjų kompetencijų, karjeros ir verslumo ugdymo srityse.
3. Skatinti verslininkus, ūkininkus, organizacijas, esančias Vilniaus rajono teritorijoje jaunimo įdarbinimą nuolatiniam arba sezoniniam darbui ir leisti išbandyti norimas profesijas.
4. Organizuoti įvairias laisvalaikio užimtumo ir savanorystės veiklas, pasitelkiant įkvepiančius lyderius, veiklų organizatorius.
5. Dalyje gyvenamųjų vietovių įrengti daugiau poilsio zonų ir laisvalaikio leidimo vietų.
6. Įkurti jaunimo verslumo skatinimo programą, pritraukiant regiono, šalies ir užsienio lygio verslininkus - mentorius.

Parengė:

Vilniaus rajono pedagoginės psichologinės tarnybos direktorius Roman Juchnevič,

Vilniaus rajono pedagoginės psichologinės tarnybos psichologė Olga Bartkevič,

Vilniaus rajono pedagoginės psichologinės tarnybos psichologė Agnieška Ragucka